

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

Глава перша

– Тута вам, дівочки, не Клевань, – долітає репліка з глибини салону після чергового перерямка.

Гостинець тягнеться і тягнеться, і кінця-краю йому нема. Казка, а не дорога. Та ось перше потрапляння на вибоїну – і добрих два десятки держслужбовців аж підскакують із нагрітих, м'якеньких, як пух, сидінь мікроавтобуса «Фольксваген ЛТ-35». Справжній тобі гостинець від дорожників. Але добре знайомий анекдот про дороги і жінок піднімає бойовий дух, і вже хлопці ляскають по колінах дівчат. Що казати, українки – гарні створіннячка, особливо з погоринського краю, з Рівного і прилеглих околиць.

А дороги підлатати можна.

Тільки душа не латається.

Як-от у мене.

Очі кольору неба заслонила хмаринка журби. Та за хвилину-другу в них розпогоджується.

– Ми от їдемо в Онишківці, а звідки, цікаво, назва така, є в нас тут місцеві, хтось родом звідси? – цікавиться Данило Нечай.

– Мій дід з Онишковець, – пожвавлююсь я. – А назвали село так через відставного писаря Онишка. Тільки він у довколишній місцині знався на грамоті. Кількома іноземними мовами володів, яких навчився у походах закордонном. Якщо вже «виправляв» якусь «бомагу», то всі знали, що справа майже виграна. Почерк Онишка впізнавали у повітових установах. Часом людей ще з порога запитували: «Ви – ониш-

ківські?». Тобто чи від Онишка. І так назва людей «онишківські» переросла в назву населеного пункту «Онишківці»...

– Цікаво... А нас впізнають завдяки професору з двома еф, – іронізує Данило Нечай і корчить міну, яка один в один нагадує одного з гарантів.

Держслужбовці хапаються за животи від сміху. Регіт переростає у сльозоточивість. Слізки капають, як у маляток... Хихочіть, хихочіть, тут можна. На роботі ж не будете, коли той «професор» пронизуватиме вас поглядом.

«Хто це дивиться на мене із патрета на стіні?»

– Увага! – вимовляю голосніше. – Ми зараз проїжджаємо через село Вербу. Тут народилася Мотря Братійчук – український астроном, професор кафедри оптики Ужгородського університету, засновник лабораторії космічних досліджень. То професор із однією еф, як годиться.

– А, то та жінка, якій селяни дорікали, що вона дивиться на зорі, а вони – на землю, – підключається Нечай.

– Так, – відказую.

– Але де тепер ці дорікальники, а де Мотря Братійчук? – ставить риторичне питання Данило Нечай. – На її честь названо астероїд...

– А на їхню, – вклинююсь я, – онуків і правнуків. Кажу, а в душі все перевертається. Люди он, як люди. Живуть, родять дітей... А я?.. Не складається в мене з тим. Хто упадав за мною, я їх відразу ж відшивала: не любила і все. А кого я люблю, той зайнятий. І що він знайшов у тій Дашці?

– Вікторіє Михайлівно! – солодкавий голосок Титечко насторожує.

Ти ба, нутром відчула, що я про неї думаю?

Про вовка промовка, а сучка й тут...

– А я чула, – солодково озивається Дарія Титченко, – тут церква була. Тільки не на тому місці, де зараз. Ви знаєте щось про це, Вікторіє Михайлівно?...

– Книжки знають, – відрубую я. – У них час від часу трапляється чимало позитивного. – Так-от, мудрі люди пишуть, згадують про Онишківці ще за татар. Кажуть, горіло тоді ціле село, як, зрештою, багато сіл і містечок. Татарва кожного, хто потрапляв під руку, безжально добивала. Від малого – до старого. Але... – роблю паузу, – не змогла знищити святині. Кажуть, що церква «увійшла в землю», тільки-но татарва попрямувала зі запаленими смолоскипами в її бік. Здійнявся вітер, і вогонь перекинувся на жирні баранячі кожухи нападників. Не один безбожник тоді загинув.

Отак, поки балакаю, забувається те, що болить. Мізки зайняті іншим. А таки правду казав брат: «Мінняй голову!» Я її не поміняю. Але зайняти себе розумовою працею чи, може, фізичною можна. Кажуть, коли мозок зайнятий інтелектуальною роботою, відпочивають м'язи, коли працюють м'язи – мудрі думки приходять у голову.

– Отут, – показую ліворуч, – напроти повороту до теперішнього монастиря була церква, яку татарва намагалася стерти з лиця землі... А зараз, ось за тими зеленогривими статечними красунями, – станція «Вилізай». Колись те, що ми нині посадимо, доросте до таких самих сосон. А ми будемо дорогою на джерело Святої Анни заїжджати сюди і вдихати хвойні пахощі, запасатися чистим повітрям.

– Віко, ви ж матеріал приїхали сюди робити, чи не так? – розставляє крапки над «і» Нечай.

– Так, служба потребує.

– І в нас служба потребує.

Держслужбовці Рівненської обласної державної адміністрації по одному витрясаються із задушливого мікроавтобуса, який сонце уже добряче встигло розжарити. Потягуються, ніби зо сну. Дехто робить цілу зарядку. У заступника голови ОДА задзеленчав мобільний. Він підняв, і обличчя його робиться суворим.

– От і приїхали, – крутить носом Данило. – А районні вожді й вождєнята де пропали? І лісники з лісовими лопатами?

– Казали, щоб їх почекати.

– Початок робіт – через сорок хвилин, – лунає команда. – Лісники з реманентом затримуються. Перекрили дорогу, бо якесь ДТП. Ніби іномарка просто на трасі перекинулась і згоріла, а в автобусі, який їхав назустріч, є потерпілі.

Обличчя присутніх враз хмурніють. Печально, що так. Але... Значить, так треба. Так Богіві вгодно.

Поки вище начальство ще не дало команди, що нам робити далі, один писаний «красень», перепрошую, замначальника екології, колись я в нього коментар до статті брала, уп'ялився в мене і пожирає поглядом з ніг до голови. Хтивим таким, аж гидко...

І вже марширує до мене. Бадьоро так, упевнено. Кланяється – так прийнято замість вітання – і каже, що треба вирішити важливу справу, а без моєї допомоги не обійтись, пропонує пройтись, щоб усе «обсудити».

Хоче спіймати мене, як муху на липучку? – у мене починає працювати смікалка. – А очки плигають... І Нечай, дивлюся, скоса позирає, що то буде.

– Перепрошую, але чи не могла б зачекати ця важлива справа до завтра. Рівно о пів на дев'яту я буду в редакції. А зараз, поки в нас ще

є час, пропоную проїхатись до монастиря, що буквально за кілька кроків від місця посадки. Сюди їдуть з усього світу, бо дуже цілюща вода у джерелі Святої Анни. Хто сміливий, може зануритися. Ми ж не щодня сюди їздимо, і дорога не близька. Болячок тепер – хоч відбавляй, а після того, як Чорнобильська атомна вибухнула, чи не в кожного третього проблеми зі здоров'ям.

Вода в онишковецькому джерелі – справді чудодійна, тільки постійно має температуру чотири–шість градусів і не замерзає взимку. Так, трирічний хлопчик, який не говорив, бо вроджену ваду мав, після того, як батько занурив його у студену онишківську воду, спочатку закричав, потім – заплакав, а опісля – промовив такі довгождані перші дитячі слова. До джерела Святої Анни їдуть жінки, котрі не мають дітей. Не можуть мати. Одна з жіночок із Молдовії сама не змогла приїхати сюди, то передала через паломників свою сорочку. Ті занурили її у джерело. І через рік вона приїхала в Онишківці, щоб подякувати праведній Анні за первістка. Багато ран заживає від води із джерела Святої Анни. Багато післяопераційних швів. Товариство, хто не був на джерелі Святої Анни, підніміть руку?!

Бачу, всі одноголосно попіднімали.

– То що, їдемо? – перепитую.

– Їдемо, – резюмує Данило Нечай, – заїдемо всі до монастиря, а потім – пірнемо, хто не боїться. Подивимось заодно, хто тут господарює...

Старші і зовсім юні монашечки, деякі, певно, щойно від шкільної парти, додають обителі відповідної привабливості. Кожен сповняє свою місію.

– За здоров'я подати можна? – підійшовши до монашки, що стоїть на касі, питає Нечай.

- Вам за здоров'я?
- Якщо по-вашому це так, то хай буде так.
- А откуда ви?
- З Рівного.
- А куду в церковь ходіте?
- У собор.
- Знизу чи зверху?
- Знизу.
- А нада туду, гдє благодать Божья.

Прочани підтягуються, аж не поміщаються у проході. Нечай робить крок назад. Хреститься, кланяється перед вівтарем. Тоді обертається і каже:

- Ну що, пройдемо далі? Глянемо, як городцькі монашки тут порядок навели.
- Пішли.

Особлива, золотиста благість огортає душу. Лики, що позирають з ікон, пронизують наскрізь, але люблячим поглядом.

Пильно спостерігаю за свічечками перед Богоматір'ю Єрусалимською, поставленими за чиїсь життя, здоров'я. Ну не зовсім за чиїсь, бо їх шойно ставили Нечай, Лапчук, Пікула, Дячук... Аж раптом одна, найбільша з усіх, різко хилиться і падає на менші, проти неї – малесенькі. Не витримала тепла. Отак і люди. Статечні, поважні, дужі, як дуби, неприступні, може, й горді, від великої любові, теплоти хиляться, горнуться до тих, які завжди світять і яким тепла не буває забагато. Бо, що отримують, те віддають. У них завжди однаковий баланс, як нормальна температура тіла, – думки лізуть у голову.

Ікона Богоматері Єрусалимської часу турецько-татарської навали на Почаївську лавру спасла мене два роки тому. Жити не хотілося. Не моглося. А Мати Божа підняла... Ця ікона була в

місцевій церкві. І коли безжальна орда спалила святиню, куди ходили молитися, ікона вціліла. Лежала на попелі. Вогнем трохи пошкоджений був зворотний бік, але лик Богоматері залишився повністю вцілілим.

– Вікторіє Михайлівно, – Данило легеньким доторком до плеча трішечки бентежить. – Ми йдемо купатися.

– І я з вами, – шепочу.

То не бойове хрещення прийняти, але відповідально. Відвагу треба мати зануритися з головою в крижану воду.

Замначальника екології, який підбивав до мене клинці, пірнає у джерелицю. Раз, другий, третій. А винирнувши, гукає: «Живий!.. Хлопці, ходіть сюди!» Чоловіки опускаються до джерела, а з ними – і Данило Нечай. І вперше у своєму житті я облюбую поглядом кожную клітинку свого коханого. Не красень, не стрункий, не атлет, а все одно – найкращий у світі...

Любов недоліків не бачить.

Гм... Я і про Титечко забула. Де вона, цікаво? Як завжди, торгує мордочкою?.. Дивлюся – вже сидить у «Фольксвагені», припудрюється.

Хлопці виходять із купальні. Нечай показує на годинник, що пора. За хвилину-другу – всі на своїх місцях. Посадка жде...

І не тільки посадка, а й начальство. Приїхали вже з району.

– Садимо по двоє, – дає команду широкоплечий брюнет. – У кінці будуть нагороди за найкращу роботу.

Вказівка начальства – закон. Хочеш не хочеш, а мусиш виконувати.

Дашка підходить до Нечая. Шепоче щось йому на вушко...

Очі мої б не бачили – серце не боліло... Але ж мене сюди начальство відрядило. Мушу... Треба матеріал зробити.

Мовчи, серденько, мовчи. Іди краще туди, де солов'ї витьохкують, у природу, яка ніколи не зрадить, не завдасть болю. Коли ти востаннє тут була? Років п'ять тому? А раніше, у дитинстві, – часто-густо, поки прабаба жила...

Поки я уважно розглядала навколишні краєвиди, щоб додати щось на зразок родзинки в матеріал, бо читачі люблять пейзажну лірику в помірних дозах, держслужбовці Рівненської ОДА вже взялися до ударної праці. Поки працюють – треба фотографувати

Чотири пари уперед рвонули, а один чоловік саменький пасе задніх. Може, допомогти йому, все одно, часу маю. Фотки зробила. А коментарі керівних і спрямовуючих будуть ближче до апогею та апофеозу.

Як посадять, тоді й візьму коментар.

Йой, та це ж Данило Нечай... А де Титечко?

– Бог на поміч, – підходжу ближче. – Преса хоче спробувати, як то воно в процесі – оте садіння лісу. Можна?

– Якщо преса рветься, то, певно, треба, – мовить Нечай. – Я роблю ямку, а ви сюди прилаштовуйте саджанець. Згода?

– Згода.

Беру зелене чудо сантиметрів із двадцять п'ять заввишки, правою рукою притримую стовбур, лівою – розпрямляю корінчик, дивлюсь, чи йому місця вистачить, чи не загнеться, і тицю в ямку. А тепер – можна присипати землю.

– Вікторіє Михайлівно, – посміхається Данило Нечай, – ви все так робите?

– Як? – перепитую.

– Отак обережно, вивіряючи кожен порух.

– Взагалі-то так, – відповідаю. – А що?

– Таке враження, що ви з тим саджанцем, як із малою дитиною няньчитеся. Мало не хухаєте на нього.

– Та я так – із любов'ю, – відказую. – Якщо кину в ямку сяк-так, то виросте криве, а могло би бути, як усі.

Данило дивиться на мене співчутливо, трохи жалібно, але від погляду того мені стає тепло-тепло, аж гаряче. Хвиля наростає. Моє єство прокидається, ніби природа після зимової сплячки. От-от вибухне, розбрунькується все в мені!..

– І завжди ви отак, з любов'ю робите? – ніби повторюється Нечай.

– Намагаюся, – перше слово спадає на думку. – Не вмію інакше. Не пригадую, хто сказав, але без любові всяке діло мертво. Не уявляю, як можна щось робити без любові, жити з людиною без любові?..

Нечай дивиться на мене круглими очима, а в них, на денці, – жаль, зачепився за тоненьку павутинку сльозинки.

– Не вмію без любові... Ні робити, ні жити. Правильно зробив Яків Головатюк – канонізований Амфілохій Почаївський. Сказав, якщо не з нею, то ні з ким... І прийняв постріг. У монастир простелилась його дорога...

Нечай ще більше заокруглив очі:

– Ви так говорите, ніби самі в монастир збираєтесь?

– Я? Та ні, – зненацька заскочена, відповідаю. А на душі – буря. Не знаю, що робити.

Чи він справді не розуміє, що я люблю його?

Чи вдає, що не розуміє?

Що мені залишається: дивитися, як Дашка затягує його, наче навесні хутірське болото, піти в монастир і молитися?

Чи взяти і...

– Вікторіє Михайлівно, а монастир тут, в Онишківцях, з якого року? – не дає мені додумати Нечай.

– Приблизно з двотисячного, – кажу.

– Он як? Цікаво... А що вам відомо про історію церкви в в Онишківцях, яка пов'язана зі Скарбником?

– Був такий власник Онишківець, – пояснюю. – Якось він тяжко захворів і потратив на лікування багато грошей. Але марно. Не надіючись більше на людей, Скарбник звернувся до Бога. Зі слізьми на очах молився вдома біля образу Богоматері. Благов Її заступництва, прощення гріхів і зцілення від хвороб. І, як свідчать перекази, у сні йому явилася Мати Божа. Сказала, що одужає, якщо на Її честь побудує капличку. Вказала навіть місце для неї. І наказала перенести в капличку Її ікону, перед якою молився Скарбник. Власник Онишківець усе виконав і відчув полегшення. А потім, перебираючись до Стовбця, що дістався йому на правах спадщини, захотів узяти з собою ікону Богоматері на згадку про неймовірну подію його життя. І коли хлопчик, якого прислав Скарбник, узяв ікону й хотів уже виходити з каплички, йому вмить скорчило руки й ноги так, що не міг з місця зрушити. Він від болю лише кричав несамовито. Тільки-но люди поставили образ Божої Матері на місце – корч відпустив хлопця.

– Ото дива! – Нечай морщить високого лоба. – А мене спина час від часу хапає... Дива... На все Божа воля... Те, що має бути, обов'язково буде... От ми, дивіться, уже й досадили. І завдяки вам у передовики прорвалися.

Ага, буде, думаю собі... Дашка не з тих, кому сім'я потрібна. Ку-ку тут, ку-ку там... Вештається десь...